

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra obchodu a financí

**ZMĚNY JAKOSTNÍCH POŽADAVKŮ
NA KRMNOU A POTRAVINÁŘSKOU
PŠENICI**

Teze diplomové práce

Vedoucí diplomové práce: Ing. Miroslav SAMEK, CSc.

Vypracovala: Radka Nouzáková

Praha 2003

©

Souhrn:

Práce pojednává o vývoji změn požadavků na kvalitu pšenice (převážně potravinářské).

Dále je uvedeno porovnání jakostní požadavků u vybraných podniků a ČSN 46 1100-2. Na základě analýzy dostupných údajů jsou zde porovnány jakostní ukazatele.

Práce vyhodnocuje hlavní faktory mající vliv na ukazatele jakosti pšenice ze sklizně 1997–2002 a také vzájemné vztahy jakostních ukazatelů pšenice.

Klíčová slova: obiloviny, pšenice potravinářská, pšenice krmná, jakostní znaky

Theme of the work: Quality requirements changes of feed and food wheat

Summary:

This work deals with changes the quality requirements of food wheat.

My work is also concerned with comparison of quality requirements in the choosen firms and norm ČSN 46 1100-2. The features are compared on the basis of figure analysis.

My work evaluates main influences on the quality requirements of the harvest 1997-2002 and analyses reciprocal relations with quality requirements of food wheat.

Key words: cereal, food wheat, feeding wheat, features quality

TEZE

Obiloviny patří mezi plodiny s širokým spektrem použitelnosti a ve většině ekonomik jsou předmětem pozornosti ekonomů na makro i mikroúrovni. Tato skutečnost by však neměla vést k tomu, že se „vypěstuje obilí“ a následně se hledají možnosti jeho spotřeby. Při takovém systému hospodaření může totiž docházet ke značným ztrátám v oblasti ekonomiky nejen v rámci vlastního odvětví (prodej potravinářské jakosti za cenu krmného obilí), ale i v odvětvích, která ho spotřebovávají.

Práce vyhodnocuje vývoj požadavků na kvalitu pšenice - je poukazováno především na kvalitu pšenice potravinářské.

Ze zjištěných výsledků je zřejmé, že ZZN Polabí se u většiny jakostních ukazatelů drží požadavků ČSN 46 1100-2. ZZN Polabí se shoduje v jakostních požadavcích s ČSN u vlhkosti a objemové hmotnosti. Oproti ČSN má ZZN Polabí přísnější kritérium u sedimentační hodnoty. Mírnější kritérium je u obsahu příměsí a nečistot, dále u čísla poklesu a obsahu N-látek v sušině. Lze říci, že rozdíly v uvedených jakostních ukazatelích jsou minimální. V případě sporu o výši jednotlivých jakostních parametrů mezi prodávajícím a kupujícím rozhoduje Inspekta a.s. Praha.

Kupní ceny za nakoupené (prodané) obilí, mají převážně charakter smluvní. Již při uzavírání smluv, se vzájemné strany obchodního vztahu dohadují na srážkách či slevách při nedodržení uvedených jakostních parametrů. Pokud není ve smlouvě stanoveno jinak, platí ustanovení Obchodního a Občanského zákoníku, ČSN a předpisy na ně navazující.

Krmné obilí je samostatným produktem. Hodnotí se jako zdroj energie a dusíkatých látek, kde je nutné hodnotit bílkovinný produkční index, který je pro jednotlivé druhy hospodářských zvířat specifický.

Vývoj změn požadavků na kvalitu pšenice, jako stěžejní obiloviny jde jednak cestou od specifických kritérií k hodnotám obecnějším (nahrazení hodnot lepku obsahem NL) a jednak k specializaci odrůd podle svého finálního užití.

Z vývojových trendů jakostních ukazatelů pšenice (sklizeň r. 1997 – 2002) lze konstatovat, že vývoj většiny ukazatelů je nerovnoměrný. Za rovnoměrný lze považovat pouze vývoj sedimentačního testu. Kvalita všech jakostních ukazatelů

je zejména ovlivňována odrůdovou skladbou, klimatickými faktory, N-hnojením, půdními podmínkami, stavem porostu, úrovní použité technologie.

Z výsledků závislostí jednotlivých jakostních ukazatelů (r. 1997 – 2001) je možné za významné považovat závislosti hodnot propadů pod síty 2,5 a 2,2 mm (koeficient determinace 0,4695) a objemové hmotnosti vůči propadu pod sítem 2,2 mm (koeficient determinace 0,4432).

S plánovaným vstupem České republiky do Evropské unie dochází k revizi všech norem pro obiloviny. Cílem novelizace je sladit ČSN s předpisy platnými v Evropské unii. Tyto normy jsou postupně vydávány, přičemž značná část z nich vstoupila v platnost k 1. 7. 2002.

V nové ČSN 46 1100-2 Pšenice potravinářská došlo k úpravám v hodnocení kvality pšenice u některých ukazatelů. Jakostní ukazatele podle nové ČSN 46 1100-2 platné od 1. 7. 2002 se liší především v posuzování obsahu příměsí a nečistot. Další změna se týká Sedimentačního testu, který byl prováděn složitějším Zelenyho testem - norma stanoví minimální hodnotu pro potravinářskou pšenice 30 ml. Podle nové ČSN 46 1100-2 se již neměří podíl propadu pod sítem 2,5 mm (%) a podíl propadu pod sítem 2,2 mm (%), navíc však dochází k hodnocení obsahu vlhkosti v %. Objemová hmotnost se již oproti starší normě neudává v g/l, ale v kg/hl.

Významné rozdíly v pohledu na nové technologie potravinářského využití se projeví v zásadním pojetí pšenice na pekárenskou a pečivářskou.

Z novelizované normy je zřejmé, že dochází ke zvyšování požadavků na kvalitu pšenice. Je nutné si uvědomit, že jakost potravinářských surovin a potravin se promítá do všech článků výrobně spotřební vertikály, počínaje zemědělskou výrobou, přes skladování, průmyslové zpracování, obchod až ke spotřebě. Uplatňuje se její vliv v různých fázích výroby. Např. jakost pšenice ovlivňuje z 85-90 % jakost mouky a ta z 65-70 % jakost chleba a pečiva.

V souvislosti s technologickou jakostí zemědělské plodiny jako suroviny zpracovatelského průmyslu, je třeba si blíže všimnout vzájemného vztahu zemědělství a potravinářského průmyslu. Vztahy jsou velmi úzké, poněvadž obě odvětví zajišťují kvalitní a nezávadné potraviny, což je jejich základní poslání ve všech státech. Prosperita tohoto odvětví, kde zemědělství je významnější složkou,

je zájmem státní politiky, a proto je různým způsobem podporováno a chráněno (celní ochrana, podpora exportu, aj.).

Postupem času jsou kladeny čím dál vyšší a podle užití rozdílnější požadavky na kvalitu pšenice. Snahou prvovýrobců i zpracovatelů je dosahovat normou stanovených hodnot a tomu přizpůsobovat své firemní strategie.